

it „eigen ge-
gheid die uit
s „rechtvaar-
3). Hier moet
„aan-
paling is bij

e kunnen n.l.
weeden naam-
„afdalend“
len door een
et:
gheid die uit
a Christus is,
d is door het

zelfde tegen-
e hier de uit-
tvaardigheid
akst. Maar in
ochenen zake-
n zoo de min-
atstgenoemde
de onduubbel-
ij omgekeerd
heid constru-
hij bij Rom.

door God ge-
..... zou.....
schreven heb-
exegetiseeren
e op het door
(de wisseling

el te trekken:
in Rom 4:11
dan in 10:6,
g luidt: „des
het geloof“?
t van de mis-
an den tekst-
e een volgend

HOLWERDA.

porteur br A.
preking blijkt,
weggenomen
elde besluiten,
niet voor ieder
erde door een
le wordt over-
den de beslui-

stemming met
rches gedanen
e met buiten-
terken in con-
e relaties voor
r.
r zaak de vol-
hebben te dfe-

t komen eener
nten der Prot.
elaten tot het
Geref. Kerken
worden over-

ort van Com-
der Militairen.
st het rapport
tot half zeven.
geopend met
ing wordt be-
an het rapport
ren en na het
a assessor door

ber.
met het laten
22 en v.v. en

en Oud. Jas-
later.
gelezen, doch
handeling.

missie III in-
wordt voort-
a slaan van een
orging wel de
financieel op-
en tegenstand
er is voor zich-

oordigen vorm
moeten we niet
g gaan al niet
ffervardigheid
is, overbodig.
predikers voor
t veldprediker-
ezwaren tegen
s heeft bezwa-
a veldprediker.

Br Oosterom geeft eenige wenken uit de praktijk, die vooral het werk in kazernes en onder de militairen hier te lande betreft. Nadat nog verschillende broeders hierover het woord hebben gevoerd, en de rapporteur van antwoord heeft gediend, wordt de bespreking over dit onderwerp opgeschort.

In behandeling komt thans eerst een rapport van Commissie I inzake een verzoek van de Part. Synode van Utrecht om aan te bevelen het door de Kerk van Utrecht op verzoek der gelijknamige classis ondernomen werk om adviezen te verstrekken aan emigranten inzake kerkelijk leven enz. De H. Veltman rapporteert hierover. Commissie I meent dat de Synode uit gebrek aan de noodige gegevens moeilijk aan dit verzoek kan voldoen. Zij meent, dat elke plaatselijke kerk in dezen waakzaam dient te zijn. De Commissie stelt daarom voor te besluiten:

Aan het door de Part. Synode van Utrecht gedane verzoek niet te voldoen en het vertrouwen uit te spreken, dat de kerken waakzaam zullen zijn met betrekking tot de kerkelijke positie van hun naar het buitenland vertrekkende leden.

Naar aanleiding van dit voorstel werd door verschillende leden de noodzakelijkheid naar voren gebracht om toch iets te doen in het belang van onze emigranten. Hier is inderdaad groote nood. De instelling van een deputaatschap of aanwijzing door de Synode van een kerk zou een zaak zijn, die buiten de vastgestelde agenda valt, naar veler meening. Een voorstel in dien geest wordt dan ook door den voorsteller teruggenomen. Het voorstel der Commissie wordt daarop aanvaard.

De zitting wordt hierop geschorst tot twee uur. In de middagzitting, die met het zingen van Ps. 87:3 wordt begonnen, komt het rapport van Commissie III inzake de zending aan de orde. Rapporteur is Ds de Goede, die het rapport leest. Op dit rapport volgt een uitvoerige bespreking, die heel de middagzitting in beslag neemt. Te half zes is de Synode met de eerste ronde gereed en schorst de praeses de vergadering.

Zitting van Maandag 15 November.

's Middags om 2 uur opent de praeses de vergadering. Gezongen wordt Ps. 27:2; de praeses leest Ps. 27:1-5 en gaat voor in gebed.

Na het appél nominaal wordt de bespreking voortgezet van het rapport over de zendingszaken. Deze besprekingen nemen den geheelen middag in beslag.

In de daarop volgende avondvergadering wordt de bespreking beëindigd.

De voorstellen van Commissie III, waarmede het rapport besluit, worden aangevuld met een enkel amendement van Ds den Boeft, daarna aangenomen. Zij luiden als volgt:

A. Inzake den principieelen opzet van het zendingswerk spreekt de synode uit:

1. de opvatting der zending, welke bekend staat als „comprehensive approach“, is in strijd met de Heilige Schrift en valt daarom voor heel ons zendingswerk af te wijzen;

2. de gangbare onderscheiding tusschen „hoofddiensten en hulpdiensten“, welke steunt op de besluiten der synode van Middelburg 1896, voorts is vastgelegd in de zendingsorde, en tenslotte in de praktijk van het zendingswerk in toepassing is gebracht, behoeft dringend herziening;

3. de opdracht aan deputaten, te benoemen volgens art. 65 der acta dezer synodes, wordt uitgebreid in dezer voege, dat het hun taak ook zal zijn de volgende synode van advies te dienen inzake de wijze, waarop de herziening onder 2 bedoeld, moet geschieden, met toezending van hun rapport aan de kerken binnen den termijn, in dat artikel genoemd.

B. Inzake zendingsterreinen spreekt de synode uit:

1. het eigenlijke zendingswerk op Oost-Soemba moet gesocht worden ten einde te loopen;

2. het eiland Savoe, waar de zendingsarbeid van de kerk van Zwolle reeds een aanvang nam, zal zijn zendingsterrein van „De Gereformeerde Kerken in Nederland“, zoolang ze in deze synode zijn vertegenwoordigd, zoolang de kerken op Oost-Soemba niet in staat zijn dit terrein zelfstandig te bearbeiten;

3. de Daerah Istimewa Kalamantam Barat (West-Borneo) zal zijn zendingsterrein van „De Gereformeerde Kerken in Nederland“, zoolang ze in deze synode zijn vertegenwoordigd;

4. indien onverhoopt West-Borneo als zendingsterrein aan onze kerken mocht ontsaan, en een ander terrein beschikbaar mocht komen op een moment, dat er geen generale synode vergadert, zullen de hierna onder D, b bedoelde deputaten gemachtigd zijn, om in afwijking van art. 1 der zendingsorde dit terrein aan te wijzen als zendingsterrein van „De Gereformeerde Kerken in Nederland“, gelijk ze in deze synode zijn vertegenwoordigd.

C. Inzake zendende kerken besluit de synode:

1. de kerk van Zwolle zal zijn „zendende kerk“ voor de terreinen Oost-Soemba en Savoe;

2. zoolang niet een bepaalde kerk in Friesland als „zendende kerk“ optreedt, zullen de kerken in Friesland worden beschouwd als „zendende kerken“ voor het terrein West-Borneo (of eventueel ander terrein);

3. aan alle kerken te adviseeren, zoolw met de kerk van Zwolle als met de kerken in Friesland samen te werken, tot een volgende generale synode een beslissing zal hebben genomen inzake eventuele, uit de kerken opkomende, concrete voorstellen omtrent samenwerking van bepaalde ressorten voor één zendingsterrein;

4. er bij de kerken op aan te dringen de komende jaren in ieder geval f 1.75 en zoo mogelijk f 2 per ziel per jaar voor het zendingswerk op te brengen, en af te dragen aan den Quaestor der generale zendingsdeputaten;

5. de kerk van Zwolle voor haar zendingswerk een steun toe te zeggen van ten hoogste f 117.000 per jaar;

6. de Friesche kerken voor haar zendingsarbeid een steun toe te zeggen van voorloopig f 41.500 per jaar;

7. de onder 5 en 6 bedoelde toezeggingen te binden aan het volgende voorbehoud:

a. deze kerken informeerden regelmatig de samenwerkende kerken over alle plannen, beslissingen, kosten en stand van het zendingswerk;

b. deze kerken nemen geen beslissingen dan na goedkeuring van het college der generale zendingsdeputaten;

c. bijzonder bij de voorbereiding van benoemingen en beroepingen en het vaststellen van instructies onderneemen zij geen stappen dan met medewerking en goedkeuring van dit college;

d. bij al haar zendingsarbeid binden ze zich aan wat de synode sub A uitsprak omtrent den principieelen opzet van het zendingswerk, en ze geven ook in dien geest aan de uit te zenden arbeiders nauwkeurige instructie, met uitdrukkelijke bepaling, dat afwijking van de instructie onmiddellijk terugroeping tengevolge zal hebben, aan welke terugroeping zij hebben te voldoen.

D. Inzake Generale Zendingsdeputaten besluit de synode:

a. de huidige deputaten te déchargeeren onder dank voor den door hen verrichten arbeid;

b. opnieuw deputaten te benoemen met opdracht:

1. in overleg met de kerk van Zwolle na te gaan op welke wijze en in welk tempo de zendingsarbeid op Oost-Soemba dient te worden beëindigd;

2. in overleg met de Kerk van Zwolle na te gaan op welke wijze en in welken omvang de kerken op Oost-Soemba alsdan moeten worden gesteund, in den geest van art. 11 van de kerkenordening;

3. in overleg met de kerk van Zwolle zich te beraden op de vraag, op welke wijze het zendingswerk op Savoe het best kan worden voortgezet;

4. in overleg met de kerken in Friesland zich te beraden over de vraag, op welke wijze het zendingswerk op West-Borneo (eventueel ander terrein) het best kan worden opgezet, inclusief aanwijzing van zendingsposten, naar art. 2 der zendingsorde;

5. zeer nauwlettend toe te zien bij het goedkeuren van benoemingen en instructies, en voor alle zendingsaangelegenheden, o.a. de vooropleiding, diligent te zijn;

6. van al hun werkzaamheden verslag en eventueel in verband daarmee advies uit te brengen aan de volgende Generale Synode.

Na de aanneming van deze voorstellen spreekt de praeses een verzoek uit, dat de besluiten der synode, die voor het zendingswerk van verstrekkende betekenis zijn, onder den zegen des Heeren aan het werk ten goede mogen komen.

Vervolgens leest ouderling Dr Jasperse een rapport van Commissie I inzake een verzoek van de kerk van Sneek, dat in verband staat met de Oecumenische beweging en de verhouding van de zending tot deze.

De synode neemt in dezen het volgende besluit: kennis genomen hebbende,

1e. van een schrijven van de Gereformeerde Kerk van Sneek, „verzoekende, een uitspraak te doen over de oecumenische beweging, zoolang deze zich presenteert in den Wereldraad van Kerken en den Internationalen Zendingsraad“, en „in de eventueel te wijzigen zendingsorde de principieel ongeoorloofde samenwerking af te wijzen“;

2e. van de besluiten en uitspraken hierover der classis „s-Gravenhage en Schiedam en van de Particuliere synode van Noord-Holland;

overwegende:

a. dat de kerken geen behoefte hebben aan uitspraken over en bepalingen van meerdere vergaderingen aangaande geestelijke stroomingen en bewegingen, zoolang de kerken door zulke stroomingen en bewegingen niet verhinderd worden haar arbeid te verrichten;

b. dat aan de synode niet gebreken is, dat vermindering van eenig deel van haar arbeid door de oecumenische beweging reeds ingetreden is;

c. dat haar ook door geen andere kerken, noch door generale deputaten voor de zending, zulk een vermindering van arbeid gemeld is;

d. dat er voor een uitspraak als door Sneek bedoeld in het tweede deel van haar schrijven, in de zendingsorde krachtens haar aard geen plaats is;

besluit:

aan het verzoek van de Geref. kerk van Sneek niet te voldoen en hiervan aan die kerk mededeeling te doen, onder toezending van dit rapport.

Namens Commissie I rapporteert Ds den Boeft over een schrijven van curatoren der Theologische Hoogeschool, waarin deze verzoeken nader de verhouding te regelen tusschen het bestuur van de Stichting voor de financieele instandhouding van de opleiding tot den dienst des woords en het college van curatoren. (Bijlage.)

De synode aanvaardt het voorstel der Commissie.

De synode besluit:

een vijftal deputaten te benoemen om de geheele materie van „de Stichting“ onder oogen te zien en de volgende generale synode van advies te dienen, die dan in deze zaak een definitief besluit dient te nemen.

Daarna wordt in behandeling genomen het rapport dat Commissie IV heeft ingediend inzake de verschillende binnengekomen voorstellen betreffende de invoering eener nieuwe psalmberijming. Als rapporteur treedt op Prof. Veenhof.

Prof. Veenhof leest eerst het uitgebreide rapport met de conclusies daaraan verbonden.

Er wordt ook nog een begin gemaakt met de bespreking van rapport en conclusies.

In de bespreking wordt door enkelen de vraag gesteld of de zaak van de psalmberijming en het gebruik daarvan eigenlijk niet de taak is van de plaatselijke kerk, die voor haar eeredienst toch zelfstandig beslissen kan, welke berijming zij al of niet gebruiken wil.

Ook werd gevraagd of het voor een behandeling op de synode niet noodig geweest was, dat er uit de kerken meer concrete voorstellen ten dezen ingezonden waren.

De bespreking wordt afgebroken. De behandeling zal in een volgende zitting worden voortgezet.

De praeses laat nog zingen Ps. 89:13 en 14, waarna de assessor voorgaat in dankgebed.

Zitting van Dinsdag 16 November.

De praeses, Ds D. van Dijk, opent de zitting te negen uur met het laten zingen van Psalm 122:2, leest vervolgens Psalm 45:1-8 en gaat voor in gebed.

Bij het appél blijkt, dat br Van den Berg van Zwolle is vervangen door zijn secundus, br Van der Vegt te Langeslag en br Jasperse van Leiden door br Rietkerk van Lisse. Br v. d. Vegt, voor 't eerst ter synode, betuigt door op te staan zijn instemming met de drie formuleren van eenigheid.

Aan de orde komt het rapport van Commissie II in-

zake agenda punt 10. Naar de opmerking van den rapporteur, Ds van Bruggen, verkeerdelijk genoemd: de zaak van Ds van Herwijnen. Zulk een zaak hebben wij hier niet, maar alleen eenige bezwaarschriften tegen een besluit van de part. synode van het Zuiden.

De praeses spreekt als zijn meening uit, dat in de thans voorliggende zaak de afgevaardigden der part. synode van het Zuiden, wie deze zaak in 't bijzonder aangaat, naar art. 33 K.O. geen keurstem zullen hebben. De synode stemt hiermee in.

Thans verkrijgt Ds van Bruggen het woord om genoemd rapport voor te lezen. In dit rapport wordt aangaande een ingekomen schrijven van Breda uitgesproken dat de commissie dit blijk van meeleven waardeert en zich met de bede aan het slot gaarne vereenigt; naar aanleiding van een door de classis Schiedam aan de synode voorgesteld verzoek, spreekt de synode uit, aan dit verzoek niet te zullen voldoen; wordt ten opzichte van de ingebrachte bezwaren van de classis Enschede tegen de uitspraak van de part. synode van het Zuiden van 29 October 1947 betreffende Ds W. G. F. van Herwijnen op grond van een 18-tal overwegingen als oordeel aan de synode voorgelegd; dat de synode het bezwaarschrift der classis Enschede behoort terzijde te leggen, wijl het van de synode vraagt wat niet tot de taak eener Generale Synode behoort. Eveneens wordt een voorstel van de kerk van Slidrecht tot onderzoek door de synode van schorsings- en afzettinggrond, vrijmaking- en erkenningsgronden der synode ter afwijzing voorgesteld, als niet tot haar taak behoorende. Ook van de Kerk van Maastricht is een bezwaarschrift tegen bovenvermeld besluit der part. synode van het Zuiden ingekomen, zich grondend op het niet met voldoende eenparigheid genomen zijn van dit besluit en van het niet voldoende onderzocht zijn der bezwaren tegen leeringen en handelingen van Ds van Herwijnen ingebracht. Ook deze bezwaren worden de synode in een 17-tal overwegingen als ongegrond aangewezen en aan de synode voorgesteld zich in dien zin uit te spreken.

Vervolgens komt het rapport tot de mededeeling van de classis Zeeland, dat deze de uitspraak der part. synode van het Zuiden van 29 October 1947 betreffende Ds W. G. F. van Herwijnen niet voor vast en bondig kan houden, als strijdig met de aangenomen Kerkenordening en daarom besloot bij de Generale Synode in beroep te gaan, daar deze zaak noch naar art. 30, noch naar art. 31 K.O. ter part. synode ter sprake is gekomen en daarom de Generale Synode verzoekt uit te spreken, dat de part. synode van het Zuiden deze zaak ten onrechte aan zich getrokken heeft in strijd met de artt. 30 en 31 K.O. In een 38-tal overwegingen wordt diep op dit bezwaarschrift ingegaan en ten slotte als oordeel uitgesproken, dat de Synode de bezwaren, die de classis Zeeland tegen bovenbedoelde uitspraak der part. synode van het Zuiden heeft ingebracht, ongegrond heeft te verklaren.

In een uitvoerige discussie, die niet alleen het verdere deel van de morgenzitting, maar ook heel de middagzitting in beslag neemt, wordt door onderscheidene leden dankbaarheid voor en instemming met dit rapport uitgesproken, al hebben sommigen tegen het voorgestelde besluit nog eenige bedenking, die zich vooral richt tegen de daarin genoemde regeling van de positie van de Kerk van Rilland-Bath en van Ds van Herwijnen.

Andere leden meenen in het rapport een zekere eenzijdigheid te moeten wraken. Inzonderheid de vraag naar de bevoegdheid van de part. synode van het Zuiden en voor haar van de classis Noord-Brabant en Limburg komen in de discussie ter sprake. Ook het afwijzen van de bezwaren van Maastricht, inzonderheid omdat deze zich richten tegen de gronden voor het genomen besluit achten sommigen niet aannemelijk. In den breede komt de instelling der classis Zeeland in deze zaak telkens weer in bespreking. De houding van Zeeland tegenover Rilland-Bath, maar ook Zeelands aandringen op door Ds van Herwijnen te vragen revisie in zijn afzettingsvonnis. Ook vele andere kanten van deze kwestie en wat daarmee samenhangt worden ter sprake gebracht.

Nadat Ds van Bruggen in eerste instantie eenige der sprekers heeft beantwoord, wordt de morgenzitting geschorst tot 2 uur, waarna met het zingen van Psalm 32 vs 7 de zitting wordt heropend en na het appél dadelijk door den rapporteur wordt voortgegaan met het beantwoorden der gemaakte opmerkingen. Ook in de tweede ronde nemen weer een aantal leden aan de bespreking deel. Waar door den rapporteur er op gewezen is, dat alleen formeele bezwaren zijn ingebracht, terwijl men toch materiele bezwaren had, daar wordt tegenover die bewering gesteld, dat men het materiele nooit van het formeele kan los denken, terwijl ook wordt opgemerkt, dat de rapporteur zeer scherp op die formeele bezwaren ingaat, doch in de conclusies het materiele binnenhaalt. Ook het beweren, als zou in de conclusies eigenlijk een nieuw agendapunt aan de orde worden gesteld, doordat aan de classis Zeeland een verzoek wordt gericht, waarom niemand heeft gevraagd, wordt door den rapporteur bestreden.

Nadat te half zes de zitting weer is geschorst en te half zeven met het zingen van Psalm 100:25 weer is heropend, krijgt eerst Prof. Deddens als toegevoegd praesadviseur der commissie het woord. Deze wees er op, dat hem uit het zeer omvangrijk dossier gebreken is, dat door alle instanties, die met deze zaak te maken hebben gehad, fouten zijn gemaakt. Het meest opvallend was voor Prof. Deddens de kennisneming van de gronden, waarop Ds van Herwijnen door de classis Tholen was geschorst en de wijze waarop een en ander is toegegaan.

Prof. Deddens acht de classis Noord-Brabant-Limburg als ook de part. synode van het Zuiden ten volle bevoegd tot het nemen der onderhavige besluiten. Art. 12 K.O. had op dit geval helemaal geen betrekking. Ook een vergelijking met het geval Ds Goossens gaat niet op.

Verder beantwoordt Prof. Deddens de vraag, of er in Rilland-Bath sprake is van een kerk. Volgens Voetius zeker wel. Prof. Deddens haalt eenige uitspraken aan over Ruiskerkeren, vroeger ook door Zeeland met zorg gezocht.

Ds van Bruggen brengt in zijn conclusies een kleine wijziging aan en bespreekt nog enkele geuite bezwaren.

Nadat nog enkele synodeleden hebben gesproken, sluit de praeses de discussie en stelt voor de stemming over de conclusies tot den volgende morgen uit te stellen.